

УДК 712.253+635.925

Аналіз відповідності асортименту деревних насаджень Центрального парку культури і відпочинку м. Кам'янське абіотичним і антропогенним чинникам довкілля

О.Є. Іванченко, В.П. Бессонова, А.В. Антонова, Р.Р. Закаржевська
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, Дніпро, Україна, ivanchenko_78@ukr.net

Analysis of the conformity of the assortment of tree plantations of the Central Park of Culture and Recreation in Kamianske to abiotic and anthropogenic environmental factors

V.P. Bessonova, O.E. Ivanchenko, A.V. Antonova, R.R. Zakarzevskaja
Dnipropetrovsk State Agrarian and Economic University, Dnipro, Ukraine

Роль деревних насаджень у потужних промислових центрах України виключно велика. Вони забезпечують регуляцію теплового і радіаційного режиму, формування комфортного мікроклімату, захист від пилу, вітру і шуму тощо (Ібрагімова, 2014). Проте, виконуючи ці функції, рослинні об'єкти зазнають суттєвого техногенного та рекреаційного навантаження. Це неминуче відбивається на їх життєвому стані та санітарно-гігієнічних функціях. З огляду на це є важливим вірний підбір асортименту деревних порід для створення садово-паркових об'єктів та їх реконструкції. Метою даної роботи було проаналізувати відповідність видового складу деревних насаджень Центрального парку культури і відпочинку м. Кам'янське, одного із потужних промислових центрів Дніпропетровської області. Рослини визначали за (Доброчаєва та ін., 1987), а їх розподіл за екологічними шкалами (волога, родючість ґрунту, освітлення) проводили за О.Л. Бельгардом (1971) та П.С. Погребняком (1963), за відношенням до антропогенного забруднення – за шкалою В.П. Бессонової та О.Є. Іванченко (2013).

Дендрофлора парку представлена 1099 екз. дерев, які відносяться до 28 видів і 17 родин. Домінуючими деревними породами є робінія звичайна, липа серцелиста, гіркокаштан звичайний та клен гостролистий. Часто зустрічаються в'яз граболистий, клен ясенелистий та ясен звичайний. Кількість інших видів коливається від 3,74 до 0,09 %. За відношенням до вологи дещо більше половини насаджень є мезофітами (54,33 % щодо їх загального числа). До цієї групи належать гіркокаштан звичайний, клен гостролистий, липа серцелиста, які є переважаючими на ділянці, а також ясен звичайний, береза повисла, ялина звичайна та черемха звичайна. Посухостійкі рослини (ксерофіти та ксеромезофіти) представлені у кількості 39,76 % щодо кількості дерев у насадженнях. Ці групи різноманітні за видовим складом і включають робінію звичайну, гледичію триколючкову, софору японську, ялину колючу, клен ясенелистий та інші. До мезоксерофітів належить тільки один вид – горіх грецький. Вологолюбні рослини репрезентовані різними видами тополь (4,91 %), а гігрофіти одним видом – вербою білою.

За відношенням до родючості ґрунту найбільшу частку у насадженнях складають мегатрофи (66,70 %). Це найрозповсюдженіші липа серцелиста,

гірकोкаштан звичайний, клен гостролистий, а також катальпа чудова, ясен звичайний, клен ясенелистий тощо (всього 12 видів). Невибагливі до вмісту поживних речовин рослини (оліготрофи) зростають у парку у кількості 24,82 % стосовно чисельності всіх рослин, серед яких домінує робінія звичайна, а також туя західна, гледичія триколючкова, тополя біла, ялина колюча та інші. Проміжне положення займають мезотрофи, які представлені 5-ма видами (8,48 %).

У насадженнях Центрального парку культури і відпочинку більшу частку, порівняно з іншими групами, складають світлолюбні і дуже світлолюбні рослини (49,94 %). Це робінія звичайна, гледичія триколючкова, софора японська, береза повисла, усі види тополь, айлант найвищий, шовковиця біла та інші. Відносно тіньовитривалі рослини зростають на території парку у кількості 34,67 % стосовно загальної їх кількості (всього 7 видів). Дуже тіньовитривалі екземпляри представлені тільки гірकोкаштаном звичайним (15,39 %).

Стосовно стійкості до антропогенного забруднення рослини були розподілені на 4 групи: 1) стійкі; 2) відносно стійкі; 3) нестійкі; 4) дуже стійкі. До першої групи відноситься найбільша кількість екземплярів. Це дуб звичайний, в'яз граболистий, софора японська, гледичія триколючкова, туя західна, тополя Болле і біла, робінія звичайна, шовковиця біла, айлант найвищий, ялина колюча та її форма блакитна, яблуня лісова (32,85 %). Відносно стійкі види зростають у кількості 80 екз. (7,27 % від усіх насаджень). Найбільшу кількість складають нестійкі і дуже нестійкі рослини, у загальній кількості 59,88 %. Значною часткою серед них представлені гірकोкаштан звичайний, клен ясенелистий та липа серцелиста.

Таким чином, серед існуючих деревних насаджень Центрального парку культури і відпочинку м. Кам'янське встановлено лише часткову відповідність чинникам довкілля абіотичного і антропогенного походження, які склалися на даній території. Це стосується відношення до режиму зволоження, родючості ґрунту та забруднення довкілля. Стосовно вимог до світла більшість дерев, що досягли першої величини, зростають у відповідних умовах, за винятком туї західної, катальпи чудової та горобини звичайної, які опинилися під наметом цих дерев і зазнають суттєвої нестачі світла. Оскільки Кам'янське – індустріальний центр з високим рівнем забруднення повітря промисловими та автомобільними викидами асортимент бажано збагатити стійкими рослинами. Це слід враховувати при підборі асортименту деревних порід під час часткової або повної реконструкції паркових насаджень.